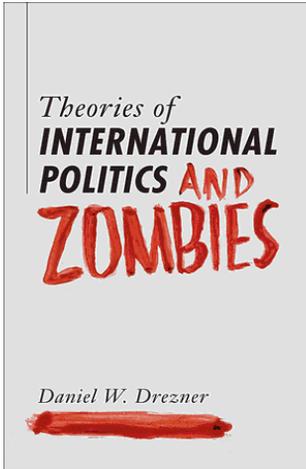

บทปริทรรศน์หนังสือ (Book Review)

ทภิพร สุพร*

Daniel W. Drezner, *Theories of International Politics and Zombies* (Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 2011)

(1)

แรกอ่านซอมบี้

นอกเหนือจากความสำเร็จของ “The Walking Dead” ซึ่งเป็นละครโทรทัศน์ในสังกัด AMC Studios ที่ประสบความสำเร็จอย่างล้นหลามในสหรัฐอเมริกา ความตื่นตัวเกี่ยวกับ“ซอมบี้”ในสหรัฐก็ปรากฏให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมในปี 2012 ภายหลังจากเหตุการณ์สยองขวัญ ณ เมือง Miami สหรัฐอเมริกา เมื่อ Ronald Poppo ชายชราผู้เคราะห์ร้ายวัย 65 ปีถูก Rudy Eugene ชายหนุ่มซึ่งเสพสารเสพติดประเภทแอลเอสดีเกินขนาดกัดกินไบหน้าอย่างสยดสยองก่อนที่จะถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจวิสามัญฆาตกรรมในท้ายที่สุด โดยประจักษ์พยานในเหตุการณ์ดังกล่าวได้บรรยายถึงพฤติกรรมของ Eugene ว่าเปรียบเสมือนกับการกระทำของซอมบี้¹

* ศศ.บ.รัฐศาสตร์ (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปัจจุบันศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; Email: thapiporn@gmail.com

¹ Richard Luscombe, “Miami man shot dead eating a man’s face may have been on LSD-like drug”, The Guardian, at <<http://www.guardian.co.uk/world/2012/may/29/miami-man-eating-face-lsd>> (Searched date: 23 May 2013).

นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าประหลาดใจเมื่อศูนย์ควบคุมและป้องกันโรค (The Center for Disease Control and Prevention: CDC) กระทรวงสาธารณสุขของสหรัฐอเมริกา (U.S. Department of Health and Human Services: HHS) ก็เผยแพร่คู่มือเพื่อการเตรียมพร้อมรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของซอมบี้ หรือ *Preparedness 101: Zombie Pandemic* โดยคู่มือฉบับดังกล่าวได้ให้ อรรถาธิบายถึงวิธีการรับมือและการเอาชีวิตรอด ตลอดจนการจัดเตรียมอุปกรณ์ และเสบียงอาหารหากเมืองที่คุณอยู่อาศัยได้กลายเป็นถิ่นพำนักของซอมบี้² แม้คู่มือฉบับดังกล่าวจะระบุว่าต้องการที่จะให้ผู้อ่านพิจารณาคู่มือดังกล่าว ด้วยความเพลิดเพลิน โดยมีได้ชี้ว่าซอมบี้จะกลายเป็นภัยคุกคามที่สำคัญ ในปัจจุบัน แต่กระนั้นความสงสัยเกี่ยวกับเจตนาที่แท้จริงของศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคซึ่งออกคู่มือฉบับดังกล่าวมาก็ยังปรากฏให้เห็นทั้งในสังคมอเมริกัน และสังคมโลก ด้วยเหตุผลข้างต้นหนังสือเรื่อง *Theories of International Politics and Zombies* (ซึ่งต่อไปจะใช้ตัวย่อว่า T.Z.) ของ Daniel W. Drezner ซึ่งเสนอข้อถกเถียงที่น่าสนใจว่า “ซอมบี้” อาจกลายเป็นภัยคุกคามที่สำคัญของ ชาติในระบอบระหว่างประเทศในอนาคต ดังนั้น T.Z. จึงเป็นหนังสือที่ควรค่า แก่การ “ปริทรรศน์” และทดลองถ่ายทอดสู่แวดวงสังคมศาสตร์ไทย

อย่างไรก็ตาม การเริ่มต้นแนะนำหนังสือเล่มนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย โดยแม้ หนังสือเล่มนี้จะเขียนโดย Daniel W. Drezner ศาสตราจารย์ด้านการเมือง ระหว่างประเทศจาก The Fletcher School of Law and Diplomacy มหาวิทยาลัย Tufts ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเคยผลิตผลงานวิชาการ ทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่น่าสนใจไว้หลายชิ้น³ อย่างไรก็ตาม T.Z.

² The Center for Disease Control and Prevention, “Preparedness 101: Zombie Pandemic’ The Center for Disease Control and Prevention”, at < http://www.cdc.gov/phpr/zombies_novella.htm > (Searched date: 23 May 2013).

³ หนังสือของ Drezner ที่น่าสนใจได้แก่ Daniel W. Drezner, *Avoiding Trivia: The Role of Strategic Planning in American Foreign Policy* (Washington: Brookings Institution Press, 2009), Daniel W. Drezner, *All Politics Is Global: Explaining International Regulatory Regimes* (Princeton University Press, 2006), Daniel W. Drezner, *U.S. Trade Policy: Challenges and Choices* (Brookings Institution Press, 2006), Daniel W. Drezner, *The Interaction of Domestic and International Institutions* (University of Michigan Press, 2003), Daniel W. Drezner, *The Sanctions Paradox: Economic Statecraft and International Relations* (Cambridge University Press, 1999)

ของ Drezner ดูจะเป็นหนังสือที่ “ฉีกแนว” ไปจากผลงานที่ผ่านมาของเขา นอกจากนี้ด้วยท่วงทำนองที่เล่นที่จริงของ Drezner ที่หยิบยก “ซอมบี้” มาเป็นประเด็นสำคัญของหนังสือจึงนำไปสู่คำถามประการสำคัญคือทำไมต้องเป็นซอมบี้? และทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอันเปรียบเสมือนเป็นกล่องเครื่องมือซึ่งทำหน้าที่ช่วยคลี่คลายความสลับซับซ้อนของปรากฏการณ์ทางสังคมนั้นจะสามารถช่วยให้เราเข้าใจสภาพแวดล้อมทางการเมืองระหว่างประเทศที่ซอมบี้กลายเป็นตัวแสดงที่สำคัญได้อย่างไร?

(2)

ซอมบี้: ที่มาและความสำคัญ

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของการเมืองระหว่างประเทศนั้นมีหลากหลายประการอาทิ การก่อการร้าย ภัยพิบัติทางธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การแพร่กระจายของอาวุธนิวเคลียร์ ฯลฯ ในทรรศนะของ Drezner ซอมบี้เองก็เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญเช่นเดียวกันดังจะพิจารณาต่อไป

Drezner นิยามความหมายของ“ซอมบี้” ไว้ที่น่าสนใจว่าคือสภาวะของการฟื้นคืนของสิ่งที่เคยมีชีวิตซึ่งสามารถยึดครองซากศพของมนุษย์ตลอดจนมีความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะกินเนื้อมนุษย์ โดยหากมนุษย์ถูกกัดโดยซอมบี้ร่างกายก็จะแปรสภาพไปเป็นซอมบี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ซอมบี้จะไม่กินเนื้อพวกเดียวกันเอง นอกจากนี้หนทางเดียวที่จะกำจัดซอมบี้ได้คือการทำลายสมองซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญที่สุดในร่างกายซอมบี้

นอกเหนือความนิยมที่เพิ่มมากขึ้นของซอมบี้ในวัฒนธรรมสมัยนิยม (Popular Culture) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านสื่อภาพยนตร์ งานเขียนในเชิงวิชาการที่เกี่ยวกับซอมบี้นั้นยังคงมีอยู่อย่างจำกัด ยิ่งไปกว่านั้น แม้ความนิยมของซอมบี้จะเพิ่มมากขึ้นแต่ซอมบี้กลับมิได้มีชื่อเสียงหรือภาพลักษณ์ที่ได้รับการยอมรับหากเปรียบเทียบกับแวมไพร์ ปีศาจหรือพอมด อย่างไรก็ตาม ทั้งแวมไพร์ ปีศาจและพอมดต่างจำต้องอาศัยพฤติกรรมที่อยู่เหนือธรรมชาติ

(supernatural act) ในขณะที่ซอมบี้ นั้นซึ่งมีความใกล้เคียงกับมนุษย์และไม่ต้องอาศัยพฤติกรรมที่อยู่เหนือธรรมชาติที่จะแปรสภาพไปสู่การเป็นซอมบี้ Drezner ชี้ว่าข้อสรุปดังกล่าววางอยู่บนสมมติฐานและการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ อาทิ การศึกษาของนักชีววิทยาซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการแพร่กระจายของเชื้อโรคอันเนื่องมาจากการถูกมนุษย์กัด อย่างไรก็ตาม ในแวดวงสังคมศาสตร์วรรณกรรมที่เกี่ยวกับซอมบี้ นั้นยังแทบไม่ปรากฏให้เห็น โดยวัตถุดิบสำคัญที่ Drezner ใช้เพื่อสร้างสถานการณ์สมมติถึงการแพร่ระบาดของซอมบี้ใน T. Z. มาจากทั้งนิยายและภาพยนตร์ อาทิ Night of the Living Dead (1968), 28 Days Later (2002), Resident Evil (2002, 2004, 2007, 2010), Dead Alive (1992) และ Dawn of the Dead (1978)

Drezner เสนอว่าเมื่อซอมบี้เริ่มลงหลักปักฐานในวัฒนธรรมสมัยนิยม ประชาชนจะเริ่มเชื่อและรู้สึกหวาดกลัวภัยจากซอมบี้ โดยความกลัวของประชาชนเปรียบเสมือนอำนาจอันทรงพลังซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความหวาดกลัวต่อภัยซอมบี้ อาจนำไปสู่การกำหนดนโยบายเพื่อตอบโต้ภัยคุกคามจากซอมบี้ เฉกเช่นเดียวกับการทำสงครามตอบโต้ภัยจากการก่อการร้ายของสหรัฐฯ ในยุคหลังเหตุการณ์ 9/11 ดังนั้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในยุคปัจจุบันซึ่งเริ่มเปิดพื้นที่ให้กับการศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติก็ควรที่จะเพิ่มเติมการศึกษาเกี่ยวกับซอมบี้และการรับมือเกี่ยวกับภัยซอมบี้ซึ่งเปรียบเสมือนเป็น “ส่วนที่ขาดหายไป” ในสาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ความท้าทายใน T. Z. นั้นเสนอว่าการเปลี่ยนจากมนุษย์ไปสู่การเป็นซอมบี้มิใช่แค่ส่งผลกระทบต่อการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ของรัฐ หากแต่หมายรวมถึงผลกระทบต่อระบบระหว่างประเทศ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเรียกร้องให้ทั้งรัฐและตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐร่วมมือกันเพื่อรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าว แต่กระนั้นการเคลื่อนที่ของซอมบี้ข้ามบูรณภาพเขตแดนของรัฐอาจส่งผลกระทบต่อโครงสร้างการบริหารจัดการของรัฐประชาชาติซึ่งอาจก่อให้เกิดสภาวะรัฐที่ล้มเหลว (failed states) เช่นเดียวกันกับการแพร่กระจายของโรคระบาดในระดับโลกได้ ดังนั้นคำถามสำคัญที่ Drezner ต้องการจะตอบคือหาก

เราทดลองหยิบยกทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศซึ่งได้แก่ สัจนิยม (Realism) เสรีนิยม (Liberalism) แนวคิดเรื่องการประกอบสร้างทางสังคม (Social Constructivism) และแนวคิดอนุรักษนิยมใหม่ (Neo-conservatism) มาใช้ศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าว เราจะอธิบายและเข้าใจการเมืองระหว่างประเทศและความร่วมมือระหว่างรัฐที่เกิดขึ้นในห้วงยามที่ขอมบี้อัตถุของโลกได้อย่างไร

(3)

สัจนิยมกับขอมบี้อัตถุ

เมื่อขึ้นชื่อว่าเป็นหนังสือ “ทฤษฎีการเมืองระหว่างประเทศ” T. Z. ก็ทำหน้าที่ของมันได้อย่างครบถ้วน โดยเริ่มต้นอธิบายแนวคิดและสมมติฐานหลักของแนวคิดสัจนิยมซึ่งชี้ว่ารัฐทั้งหลายต่างปฏิสัมพันธ์กันภายใต้สภาวะอนาธิปไตย (Anarchy) ซึ่งเป็นสภาพที่ปราศจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลโลกในการควบคุมพฤติกรรมของรัฐ ด้วยโครงสร้างของระบบอนาธิปไตยจึงเป็นการยากที่รัฐจะไว้วางใจซึ่งกันและกัน รัฐทั้งหลายจึงจำต้องช่วยเหลือตัวเอง (self-help) เพื่อรักษาไว้ซึ่งความอยู่รอดและผลประโยชน์ของตนเป็นสำคัญ โดยแม้ความร่วมมือจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่รัฐในระบบระหว่างประเทศจะกระทำร่วมกันภายใต้โครงสร้างแบบอนาธิปไตย แต่ความร่วมมือหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในทฤษฎีแบบสัจนิยมจะต้องเป็นผลประโยชน์ในเชิงเปรียบเทียบ (relative gain) มากกว่าผลประโยชน์ในเชิงสัมบูรณ์ (absolute gain) กล่าวคือรัฐจะร่วมมือก็ต่อเมื่อตนได้รับผลประโยชน์สูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่รัฐอื่นได้รับ

แนวคิดสัจนิยมมองว่า การปรากฏกายของขอมบี้อัตถุไม่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในการเมืองระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพราะการแพร่กระจายของขอมบี้อัตถุก็เปรียบเสมือนกับโรคระบาด (plague) หรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งปรากฏให้เห็นได้จากประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ยกตัวอย่างเช่น “ความตายสีดำ” (Black death) หรือการระบาดของเชื้อกาฬโรคในช่วง

ศตวรรษที่ 14 ตลอดจนใช้ชาติใหญ่ซึ่งคร่าชีวิตประชากรในยุโรปในช่วงปี 1918-1919 เป็นจำนวนมหาศาล กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการปรากฏตัวของชอมบีมีได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ที่เป็นพวกกระหายในอำนาจ (lust for power) ซึ่ง Drezner เองก็เสนอว่าชอมบีมีก็ลักษณะเช่นเดียวกันกับมนุษย์แต่ความกระหายของชอมบีมีนั้นเป็นความกระหายที่จะกินเนื้อมนุษย์ ดังนั้นทั้งรัฐที่เป็นมนุษย์และรัฐที่ประกอบด้วยชอมบีมีจึงต่างล้วนแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนด้วยกันทั้งสิ้น ทั้งนี้จึงอาจพิจารณาได้ว่าด้วยสภาวะการณดังกล่าวจึงทำให้การเมืองระหว่างประเทศไม่ได้รับผลประทบหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจากการภัยคุกคามจากชอมบีมี

ข้อเสนอที่สำคัญของแนวคิดสังคมนิยมคือแนวคิดเรื่องการถ่วงดุลอำนาจ (Balance of Power) คำถามประการสำคัญคือมีความเป็นไปได้มากนอกเพียงใดที่รัฐประชาชาติจะร่วมมือกันในฐานะมนุษย์เพื่อถ่วงดุลอำนาจของชอมบีมี โดยเฉพาะอย่างยิ่งชอมบีมีมีศักยภาพที่จะเคลื่อนที่และแพร่กระจายจากรัฐหนึ่งสู่อีกรัฐหนึ่ง ตลอดจนส่งผลกระทบโดยตรงต่อเสถียรภาพในภูมิภาคหรือในกรณีที่ร้ายแรงที่สุดคือการสูญเสยทั้งทวีปให้แก่ชอมบีมีก็เป็นได้แต่กระนั้นปฏิเสหมิได้ว่า การผลักภาระให้รัฐอื่นเป็นผู้แก้ไขปัญหา (Buck-passing) ก็อาจเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งซึ่งรัฐในระบบระหว่างประเทศเลือกใช้

รัฐซึ่งถือเป็นตัวแสดงที่สำคัญที่สุดในทฤษฎีแบบสังคมนิยมอาจใช้ประโยชน์จากภัยคุกคามจากชอมบีมีในการขยับขยายดินแดนเข้าไปยังรัฐที่เป็นข้อพิพาทกับตน หรือใช้กำลังจัดการกับชนกลุ่มน้อยที่เคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องดินแดนโดยกล่าวอ้างว่ามีความจำเป็นต้องเข้าไปจัดการกับชอมบีมีในบริเวณดังกล่าว Drezner ยกตัวอย่างจีนซึ่งอาจใช้ประโยชน์จากภัยคุกคามจากชอมบีมีในการเข้าครอบครองไต้หวันอย่างชอบธรรม รัสเซียเองก็อาจใช้ข้ออ้างดังกล่าวเพื่อเพิ่มพูนอิทธิพลและผลประโยชน์ของตนจากประเทศรอบข้าง หรือแม้แต่ปากีสถานและอินเดียซึ่งอาจกล่าวโทษซึ่งกันและกันว่าขาดประสิทธิภาพในการควบคุมการแพร่กระจายของชอมบีมีบริเวณแคชเมียร์ ยิ่งไปกว่านั้น แนวทางหนึ่งซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าอาจเกิดขึ้นคือการสถาปนาระบบพันธมิตร (alliance) ระหว่างมนุษย์กับชอมบีมี หรือมนุษย์กับรัฐชอมบีมี

เช่นเดียวกันกับระบบพันธมิตรระหว่างรัฐประชาชาติที่เป็นมนุษย์ด้วยกันทั้ง 2 ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรัฐหนึ่งพยายามที่จะสร้างระบบพันธมิตรขนาดใหญ่เพื่อต่อต้านขอมบี้อยู่ก่อนให้เกิดสภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกทางความมั่นคง (security dilemma) โดยรัฐอื่นๆอาจสถาปนาระบบพันธมิตรทางทหารกับรัฐบาลขอมบี๋ในลักษณะชั่วคราวเพื่อคานอำนาจของระบบพันธมิตรที่ใหญ่กว่าก็เป็นได้

(4)

เสรีนิยมกับขอมบี๋

แนวคิดสัจนิยมและเสรีนิยมต่างยอมรับสมมติฐานเบื้องต้นที่ว่ารัฐต่างมีปฏิสัมพันธ์กันภายใต้สภาวะอนาธิปไตย อย่างไรก็ตามแนวคิดเสรีนิยมกลับเสนอว่าความร่วมมือภายใต้สภาวะอนาธิปไตยสามารถก่อกำเนิดขึ้นได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือแนวคิดเสรีนิยมมิได้พิจารณาว่าการเมืองระหว่างประเทศบนฐานคิดแบบเกมที่มีผลรวมเป็นศูนย์ (zero-sum games) หรือเป็นสภาพที่รัฐหนึ่งได้ผลประโยชน์ทั้งหมดอยู่เพียงฝ่ายเดียว ในทางตรงกันข้ามเสรีนิยมกลับเสนอว่าแม้จะเป็นที่ประจักษ์ว่ารัฐจะได้รับผลประโยชน์โดยไม่เท่ากัน แต่ผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการร่วมมือนั้นมีมากกว่าการไม่ร่วมมือ นอกจากนี้แนวคิดเสรีนิยมยังให้ความสำคัญกับการร่วมมือเพื่อประโยชน์ระยะยาว (long-term mutual cooperation) ตลอดจนหลีกเลี่ยงต้นทุนที่จะเกิดขึ้นจากการละทิ้ง (defect) ความร่วมมือระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม ปัญหาเรื่องผู้โดยสารฟรี (free rider) หรือรัฐที่มุ่งตัดดวงผลประโยชน์จากความร่วมมือที่ถูกสร้างขึ้น โดยปราศจากการลงทุนหรือเสียสละทรัพยากรเพื่อส่วนกลางก็เป็นอุปสรรคสำคัญในการสถาปนาความร่วมมือระหว่างรัฐให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อประยุกต์ใช้แนวคิดแบบเสรีนิยมเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ขอมบี๋ อาจกล่าวได้ว่าหลักการหรือข้อเสนอบางประการของเสรีนิยมอาจส่งผลเสียต่อการควบคุมการแพร่กระจายของขอมบี๋ ยกตัวอย่างเช่นแนวคิดเรื่องการ

เปิดพรมแดนซึ่งอาจอำนวยความสะดวกให้ซอมบี้สามารถแพร่กระจายข้ามพรมแดนของชาติไปสู่บริเวณอื่น ตลอดจนส่งผลกระทบต่อโอกาสที่มนุษย์จะติดเชื้อหรือกลายเป็นพาหะของเชื้อซอมบี้มีเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตามแนวคิดเรื่องการร่วมมือโดยเฉพาอย่างยิ่งแนวคิดเรื่องเงาแห่งอนาคตที่ทาบผ่านมายังปัจจุบัน (shadow of the future) ที่เสนอให้มองผลประโยชน์จากร่วมมือที่รัฐจะได้รับในอนาคตต่อผลดีต่อการสร้างความร่วมมือรัฐประชาชาติในการรับมือกับภัยจากซอมบี้ โดยข้อเสนอหนึ่งของแนวคิดเสรีนิยมคือการสถาปนาระบอบต่อต้านซอมบี้ระหว่างประเทศ (International Counter-zombie Regime) ซึ่งจะเป็นความร่วมมือที่มนุษย์และรัฐทั้งหลายต่างได้รับประโยชน์ร่วมกัน นอกเหนือจากรบอบหรือ regime ทางความมั่นคง Drezner ยังเสนอว่าควรมีการจัดตั้งองค์การซอมบี้โลก (World Zombie Organization: WZO) เพื่อดูแลเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ การค้าหรือแม้แต่ประเด็นทางความมั่นคงที่ซ้อนทับกับปัญหาของมนุษย์โดยการสถาปนาองค์กรดังกล่าวจะเปิดโอกาสให้รัฐที่ผงาดขึ้นมาเป็นมหาอำนาจอย่างจีนและอินเดียได้มีส่วนสำคัญในการรับมือกับปัญหาที่สำคัญในระดับโลกเพิ่มมากขึ้นอีกประการหนึ่ง

(5)

อนุรักษ์นิยมใหม่ (Neo-conservatism) กับซอมบี้

บทบาทของแนวคิดอนุรักษ์นิยมใหม่หรือ “Neo-cons” ถือเป็นแนวคิดที่มีส่วนสำคัญกับการกำหนดนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯมาหลายยุคหลายสมัย โดยแนวคิดอนุรักษ์นิยมใหม่ถูกพิจารณาว่ามีความแตกต่างจากแนวคิดสังคมนิยมและเสรีนิยม อาจกล่าวได้ว่าแนวคิดอนุรักษ์นิยมใหม่วางอยู่บนพื้นฐานของทั้ง 2 แนวคิดกล่าวคือแนวคิดอนุรักษ์นิยมใหม่เห็นด้วยกับข้อเสนอกับแนวคิดเรื่องสันติภาพจากระบอบประชาธิปไตย (Democratic Peace) ซึ่งชี้ว่ารัฐที่มีรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยจะไม่ทำสงครามระหว่างกันและหากระเบียบระหว่างประเทศดำเนินไปภายใต้ลักษณะดังกล่าวเสถียรภาพและความมั่นคงในระเบียบโลกก็จะปรากฏขึ้น อย่างไรก็ตาม แนวคิดอนุรักษ์นิยมใหม่

ก็มีความเคลือบแคลงใจต่อการสถาปนาสถาบันระหว่างประเทศซึ่งความไม่ไว้วางใจหรือเคลือบแคลงใจดังกล่าวนี้มีลักษณะร่วมกับแนวคิดแบบสังคมนิยม

เมื่อประยุกต์แนวคิดอนุรักษนิยมใหม่เพื่ออธิบายสภาวะที่ซอมบี้กลายเป็นภัยคุกคามต่อการเมืองระหว่างประเทศ แนวคิดอนุรักษนิยมใหม่จะใช้แนวทางการตอบโต้ที่แข็งกร้าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านมาตรการทางสงครามเพื่อขำรงไว้ซึ่งความเป็นเจ้าของเผ่าพันธุ์มนุษย์ ยิ่งไปกว่านั้นแนวคิดอนุรักษนิยมใหม่ยังเสนอยุทธศาสตร์ในเชิงรุกผ่านการชิงโจมตีก่อน (Pre-emptive strike) ก่อนที่ซอมบี้จะเริ่มโจมตีมมนุษย์ โดยนโยบายดังกล่าวนี้มีความคล้ายคลึงกับยุทธศาสตร์การทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายแต่ปรับเปลี่ยนไปสู่การทำสงครามต่อต้านซอมบี้ โดย Drezner ชี้ว่าการปรับใช้ยุทธศาสตร์ของแนวคิดอนุรักษนิยมใหม่ถือเป็นยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดในการรับมือกับการปรากฏกายของภัยจากซอมบี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากยุทธศาสตร์การทำสงครามต่อต้านซอมบี้ถูกผลักดันให้กลายเป็นยุทธศาสตร์การต่อต้านซอมบี้ในระดับโลก (Global War on Zombies)

(6)

แนวคิดเรื่องการประกอบสร้างทางสังคม (Social Constructivism) กับซอมบี้

วรรคทองอันโด่งดังของ Alexander Wendt ที่ว่า “สภาวะอนาธิปไตยคือสิ่งที่รัฐทั้งหลายสร้างขึ้นตนเอง”⁴ อาจถูกนำมาปรับใช้เพื่ออธิบายว่าแท้จริงแล้วซอมบี้มันเป็นสิ่งที่ถูกมนุษย์สร้างขึ้นก็เป็นได้ แนวคิดเรื่องการประกอบสร้างทางสังคมแบ่งแยกข้อเท็จจริงออกเป็น 2 ประการคือ ข้อเท็จจริงทางวัตถุ (brute/material facts) และข้อเท็จจริงทางสังคม (social facts) โดยในขณะที่ข้อเท็จจริงทางวัตถุซึ่งได้แก่ ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ข้อเท็จจริง

⁴ “Anarchy is What States Make of It.” โปรตุตุ Alexander Wendt, “Anarchy is what States Make of it: The Social Construction of Power Politics”,

ทางสังคมกลับเป็นข้อเท็จจริงที่ถูกประกอบสร้างขึ้นจาก “ความคิด” ของมนุษย์
 ในกรณีของซอมบี้ Drezner เสนอว่าแท้จริงแล้วซอมบี้มิใช่ตัวแสดง
 เดียวในสังคมโลกที่ต้องการกินเนื้อมนุษย์ แต่สัตว์กินเนื้อทั้งหลาย หรือแม้แต่
 ฉลามหรือหมึกก็ต้องการกินเนื้อมนุษย์เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ซอมบี้กลับ
 ถูกพิจารณาว่าเป็นภัยคุกคามมากกว่าตัวแสดงอื่นๆ

แนวคิดเรื่องการประกอบสร้างทางสังคมยังให้ความสำคัญกับ
 บรรทัดฐาน (norm) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเผยแพร่บรรทัดฐาน (norm
 cascade) สู่ประชาคมระหว่างประเทศ ซึ่งหากซอมบี้กลายเป็นใหญ่ใน
 การเมืองระหว่างประเทศ ซอมบี้ก็จะมีส่วนสำคัญในการกำหนดระเบียบ
 แบบแผนและพฤติกรรมที่รัฐต่างๆ จำต้องยอมรับและปฏิบัติตามจนทำให้ท้าย
 ที่สุดแล้วเส้นแบ่งระหว่างมนุษย์ที่ได้รับการขัดเกลาผ่านบรรทัดฐานของซอมบี้
 ซึ่งอาจส่งผลให้ค่านิยมของคำว่าซอมบี้จะมีได้หมายถึงศพที่ฟื้นคืนชีวิต
 ดังเช่นค่านิยมเดิมอีกต่อไป

(7)

บทส่งท้าย: ซอมบี้และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

แม้ซอมบี้ในทรรศนะของนักวิชาการกระแสหลักจะถูกพิจารณาหรือตีค่า
 ว่าไม่มีความสำคัญ อย่างไรก็ตาม คุณูปการที่สำคัญของ T. Z. คือความ
 พยายามที่จะประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่ออธิบายและ
 ทำความเข้าใจปรากฏการณ์ในการเมืองระหว่างประเทศผ่านสิ่งศึกษาที่ชื่อว่า
 ซอมบี้ โดยส่วนสำคัญที่สุดของ T. Z. คือในส่วนของกรอบแนวคิดซึ่งให้
 อรรถาธิบายและแนะนำแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่าง
 ประเทศทั้งสังคมนิยม เสรีนิยม แนวคิดเรื่องการประกอบสร้างทางสังคม ตลอดจน
 อนุรักษนิยมใหม่ ได้อย่างครบถ้วน T. Z. จึงมีโชหนังสือที่ “ไร้สาระ” หรือเขียน
 อธิบายไปเรื่อยเปื่อยโดยปราศจากรากฐานทางทฤษฎี ในทางตรงกันข้าม
 T. Z. ถือเป็นผลงานชิ้นสำคัญของ Drezner ที่ให้ให้ความสำคัญกับการอธิบาย
 ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกระแสหลักที่เปรียบเสมือนเป็น

แว่นตาที่เปิดโอกาสให้ผู้สวมใส่ได้ทดลองใส่เพื่อเห็นและเข้าใจโลกในมุมมองที่แตกต่างกัน นอกเหนือจากความเพลินเพลินจากข้อถกเถียงภายใน T. Z. ความพยายามของ Drezner ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการเรียกร้องและสนับสนุนให้นักทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ “ลับสมอง” และกล้าที่จะคิดนอกกรอบ ตลอดจนเป็นผลงานที่สะท้อนว่าโลกวิชาการกับโลกแห่งความเป็นจริงนั้นมิได้แยกออกจากกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือนักวิชาการทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไม่ควรมุงแต่เท็ดทูนหรือบูชาทฤษฎีอันศักดิ์สิทธิ์ไว้บนหอคอยงาช้าง หากแต่ควรเปิดรับองค์ความรู้ใหม่ๆ ตลอดจนสำรวจตรวจสอบว่าเกิดอะไรขึ้นบ้างในโลกใบนี้และเราจะสามารถเข้าใจปรากฏการณ์ดังกล่าวผ่าน “กล่องเครื่องมือ” หรือทฤษฎีทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ดีขึ้นหรือไม่อย่างไร ท้ายที่สุดแล้วหนังสือเรื่อง Theories of International Politics and Zombies จึงจัดเป็นหนังสือ “ทฤษฎีกระแสหลัก” ที่ให้อรรถาธิบายเกี่ยวกับสิ่งศึกษาที่เป็น “กระแสรอง” อย่างชอมนบีได้อย่างสนุกสนาน โดยที่ยังสามารถรักษาไว้ซึ่งคุณภาพทางวิชาการได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์